

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek dopoldne. — Uredništvo Ljubljana, Šelenburgova 6/II. — Upravništvo: Maribor, Ruška cesta 7. — Nefrankirana pisma in dopisi brez podpisov se ne sprejemajo.

St. 9.

Ljubljana, četrtek, 11. oktobra 1923.

1. leto.

Razmerje naše stranke do komunistov.

V današnji številki prinašamo resolucijo, s katero je opredelil strankin kongres svoje stališče do komunistične stranke. Ta resolucija se obrača v glavni nem proti znanemu geslu »čim slabše, tem bolje.«

Računajoč na neposredni državni preobrat, smatrajo komunisti, da je za delavstvo koristno, da večja obstoječa gospodarska zmeda in stopnjuje družabna nasprotja. Zato vodijo stavke, ki imajo ta glavni cilj pred očmi.

Naša stranka smatra to taktiko za zgrešeno. Zakaj tako mislimo? Mi trdimo, da železničarji po svoji izgubljeni stavki niti za nasilen prevrat in direktno akcijo niso postali vporabnejša bojna enota, kakor so bili pred njo. Zato so stavke s takimi cilji celo tam, kjer se ima pred očmi takojšen nasilen prevrat, dvorezno sredstvo. Še bolj pa seveda tam, kjer s takim prevratom ne moremo računati in kjer se moramo pripraviti na žilavo, dolgotrajno borbo v okviru dosedanjega družabnega reda.

Zato smo za mezdnolo politiko, ki ji je mezdno izboljšanje cilj zase.

Naša stranka gleda na zgodovinski razvoj tako, da misli, da mora pripraviti proletarijat na boj v okviru sedanje družbe. Nasilen prevrat v naši državi se ji za bližnjo bodočnost ne zdi verjeten. Razven tega smatra, da je popolnoma gotovo, da bi tak prevrat, tudi če bi prišel, ne mogel biti socialističen, ker ni zato predpogojev, zlasti ker manjka glavnega: koncentracije gospodarstva in družabne produkcije.

Zato odklanjamo politiko, ki stavi vse na to karto in žrtvuje radi goloba

na strehi, vrabca, ki bi se ga dalo obdržati v rokah. Proletarijat Jugoslavije bi lahko imel jačji strokovni in politični pokret, kakor ga ima. Nima ga pa, ker komunistična stranka ne polaga na to nobene važnosti in ga razdira.

Tipičen primer za komunistično taktiko so zadnje od komunistov vodene stavke. En velik primer njihove taktike je udušena revolucija v Bolgariji, v katero je tirala Moskva proti ugovoru bolgarske komunistične stranke ta možni delavski pokret. S tem je ubit za dolgo dobo pokret, ki pred bojem ni znal pravilno presojati svojih nasprotnih sil.

To je predpogoj za skupno delo med našo stranko in komunisti. Mi gesla »što gore, tem bolje« ne priznavamo. Najsi tudi vemo, da so žrtve potrebne, nesmiselne žrtve se morajo odklanjati.

Gotovo je res, da konsolidacija kapitalizma in njegovih gospodarskih organizacij ni naša stvar. Trditev, da se mi brigamo zato, kako naj se tovarne in druga kapitalistična podjetja organizirajo, da se bodo mogla razviti, je pod tikanje. To ni stvar naših organizacij.

Ravno tako pa tudi ni stvar naših organizacij, da bi z vsemi silami na to delali, da propadejo tovarne, v katerih deloma in kiso pri razmerah kakor so, vir naše eksistence.

Taka taktika bi izzvala proti delavskemu razredu premočen naval sovražnika, ki bi delavski razred strl in za daljno borbo onesposobil. Zato je strankin kongres to taktiko odklonil.

Resolucija o razmerju napram komunistom.

Ekonomski nerazvitost Jugoslavije dela delavski razred številno, ekonomsko in politično slab. Ta slabost se še povečava s posebnim zgodovinskim položajem, ki ga danes Jugoslavija preživlja. Sveže vstvarjanje jugoslovanske narodne države in bujni polet mladega jugoslovanskega kapitalizma v vezi z medsebojnimi borbami jugoslovanskih plemen vstvarjata oster narodni in plemenski šovinizem, ki je objel ne samo buržuazno inteligenco, tem več tudi široke vrste malih lastnikov, pa tudi delavcev.

V vseh teh posebno težkih ekonomskih in političnih prilikah ima razredno zavedni del delavskega pokreta izredno potrebo, da se zbere in organizatorično ujedini. Samo potom popolnega organizacijskega edinstva se bo mogel v teh izjemnih razmerah obdržati, priti do političnega in gospodarskega pomena, vzdržati svoj tisk, obvarovati delavski razred pred tem, da pade v popolno materialno in duševno bedo in politično podrejenost.

To organizacijsko ujedinjevanje razrednozavednega dela delavskega pokreta onemogočajo komunisti. Brez ozira na to, da je prinesla njihova politika delavstvu v vseh državah in tudi v Jugoslaviji največjo nesrečo, nadaljujejo dalje s to politiko.

Oni so poklicali nazaj v življenje anarhizem, ki se ga je posrečilo znatno vsemu marksističnemu socializmu v dolgi in žilavi duševni in organizacijski borbi v preteklem stoletju premagati. Oni so se postavili slepo v službo avanturistične moskovske vlade in izgubljajo kot samostojne stranke v posameznih državah vsako pravico in vsako možnost svobodnega opredeljevanja z ozirom na razmere svoje države. Njim se diktira pod pretnjo, da se jim odtegnejo sicer denarna sredstva in da se izključijo iz komunistične internacionale iz Moskve, politika, ki je potrebna sovjetski vladi, pa najsi bo vrgla ona proletarijat te države v največjo bedo in propast.

V brezsmiselni domnevi, da se more ustvariti danes brez ozira na stopnjo gospodarskega razvoja in moč delavskega razreda z nasiljem in diktaturo komunizem v Jugoslaviji, vodita sovjetska vlada in njej podrejena komunistična stranka v Jugoslaviji politiko čim popolneje desorganizacije življenja. Oni sprečavate politično konsolidiranje, plemensko in narodnostno pomirjenje, prehod notranje političnega življenja v ustavne in demokratske oblike. Oni sprečavajo gospodarsko dviganje in konsolidacijo kapitalističnega gospodarstva v Jugoslaviji za cen najstahovitejših žrtev za delavski razred. Oni onemogočajo sistematično organizacijsko konsolidiranje delavskega pokreta in organizirani razredni boj. Tej svoji desorganizatorični in zaslepljeni katastrofalni politiki so žrtvovali vse interese delavskega razreda.

Komunisti postružejo in podpirajo plemenske spore in koketirajo celo odkrito z reakcionarnimi separatisti. Oфициalna komunistična stranka tira brezumno in brezciljno v stavke, zlasti v velike, ki desorganizirajo gospodarsko življenje teh stavk, ne završava na primeren način, temveč jih pušča, da propadejo ali da se udušijo v krvi, v nadi, da se ji posreči napraviti v vstvarjanjem bede in divjepoostitve razmerja med delavstvom in državo revolucionarno razpoloženje. Oni prihajajo v času, ko se bori slabotni delavski razred za osnovne politične pravice, z zahtevami po diktaturi manjšine in razrednem podrejevanju.

Ta katastrofalna, izzivalna in desorientirana politika izziva divji bes že itak šovinistične in zaslepljene monarhije, buržuazije in militarizma. Ona je namenoma poostrila nasprotja in izzvala boje, ki so prinesli delavskemu razredu poraze, buržuaziji pa pripomogli, da nastopi pot odkrite politične in socialne reakcije.

Taka politika je izzvala odpor tudi v onem delu delavskega razreda, ki je sledil komunistični stranki. Ti delavci

so stopili najprej na stran, sedaj pa kažejo vojno, da se priključijo strokovnim organizacijam G. R. S. Te mase delavcev žele resnično ujedinjenje delovskega razreda. Pa tudi med temi delavci, ki so še priključeni organizacijam, ki stoje pod vplivom komunistov, se pojavlja vse večji odpor proti avanturistični politiki komunistov.

SSJ pozdravlja ta proces iztreznje nja delovskega razreda in smatra, da bo prišlo do organizacijskega ujedinjenja, ako bodo potom pritiska tudi v komunističnih organizacijah odbili in onemogočili desorganizatorično in katastrofalno politiko oficijelne komunistične stranke. SSJ. se izreka za organizacijsko edinstvo razrednozavednega dela delavskega razreda.

Ali istočasno izjavlja tudi to, da je dosedanjo komunistično politiko katastrof in desorganizacije doslej v največjem interesu delovskega razreda pobijala in da jo bo pobijala tudi v bodoče. In tako dolgo, dokler ne bodo delavci in politični organizatorji, ki jih

je potegnil komunistični val za seboj, te katastrofalne in desorganizatorične politike zavrgli in onemogočili, je tudi sodelovanje med SSJ in med komunistično stranko nemogoče.

Ideja enotne fronte socialistov in komunistov je vržena v delavski pokret radi desorganiziranja socialističnega delavskega pokreta. To je pokazala izkušnja z onimi akcijami, ki so se doselej izvedle. Komunisti so jih izkoristili — ne za pripravo edinstva, ampak zato, da agitirajo dekonstruktivno proti socialističnim organizacijam in socialistični stranki s tem, da razširjajo proti njej liste in brošure istočasno ko so ž njjo na skupnem zborovanju. Tej skoz in skoz neiskreni in desorganizatorični politiki komunistov SSJ ne more služiti vse dotlej, dokler ne bode stvorjena duševna in moralna politična možnost za organizacijsko ujedinjenje. SSJ mora odbiti enotno fronto in skupne akcije s komunisti. Strankine instance morajo stopati ž njimi v stik samo v cilju preiskovanja teh možnosti.

Delo in položaj v Narodni skupščini.

(Po »Radničkih Novinah«.)

Skupščinsko delo se je začelo to pot v slabšem razpoloženju in v slabših razmerah, kakor so bile, ko je šla skupščina na odmor.

Tokrat so prišli radikalni na skupščino precej v skrbeh. Njih situacija je bila nejasna. Izgledalo je, da je prišel čas, ko bodo morali izročiti oblast. Kajti dva glavna najemnika današnje radikalne vlade, Turki in Nemci, sta jih trenutno zapustila. Tako zapuščen, se radikalni niso mogli držati dalje na vladi. Opozicija bi jih pri glasovanju preglasovala in vlada gospoda Pašića bi morala podati ostavko. Ali okretni, kakor so, so šli na delo. Niso štedili z obljubami, samo, da ustvarijo sebi ugodno razpoloženje, med svojimi najemniki, Turki in Nemci. In ustvarili so ga. Za kako ceno, to je še po večini tajno. In te dve skupini, brez moralnih in političnih načel, ste postali ponovno oporišče današnjega režima, ki gazi vedno globlje, ne samo v socialno, temveč tudi v politično reakcijo.

Toda radikalom ni uspelo samo to, da okrepe svoje stališče, oni so šli še dalje. Oni so pritegnili na svojo stran tudi dva Radićeva odpadnika iz Hercegovine, Kordića in Milnariča. Ta dva poslanca brez smeri sta glasovala odkrito za današnjo vlado ob priliki interpelacije o reškem vprašanju. To je bilo, kakor izgleda, za večino skupščine presenečenje, a neopravičeno, ker se je moglo tesno prijateljstvo teh dveh poslancev z današnjo vlado že davno opažati. Ali kot še večji trenutni uspeh današnje vlade se mora smatrati, da se ji je posrečilo zadati demokratski ktranki nov, ne majhen udarec. To s tem, da so zapustili štirje demokratski poslanci iz Macedonije demokratski klub in stopili v zvezo z radikalni. Vse to skupaj je imelo za posledico, da je današnja radikalna vlada zaenkrat ojačala svoj položaj v skupščini, ki je bil v prvih trenutkih tako nesiguren in negotov.

Vkljub tem nevarnostim se je vladi posrečilo spraviti skoz skupščino mesečne proračune za oktober, november in december, dalje trgovsko pogodbo s Poljsko, zakon o državnih železničarjih in postaviti na dnevni red zakon o izmeni in dopolnitvi določbe o taksah in pristojbinah.

S ponovnim izglasovanjem mesečnih proračunov, je napravila vlada ta način odobritve proračuna za skoro normalen in reden. Njej je bil ta način, kot izgleda, prav posebno zato prijeten, ker ji omogoča, da spravi s tem do veljave, kar hoče. Po tem potu je uveljavila, kakor znano, tudi kuluk ter

ono pavšalno petkratno obdavčenje zemlje, po tem potu je spravila skoz prve tri mesečne proračune in tudi druga čudeža zakonskih načrtov.

Ta pot je za vlado zlasti za to prikladen, ker narodnim poslancem ne daje možnosti, da bi proučili namere vlade in pravi smisel njenih zakonskih predlogov, ker se vse to rešuje v znamenju nujnosti. In tako se rešujejo najvažnejše stvari, kojih vrednost gre za stotine milijonov in milijard, ne da bi imel kdo možnost, da o njih razmisli in da prouči vsaj 24 ur. S tem, da se proglašajo skoro vsaka stvar za nujno, se onemogoča o njej vsaka resna debata v skupščini.

Reakcionarno razpoloženje današnje radikalne vlade se je pokazalo tako jasno tudi pri zakonu o državnem železničarskem osebju. Dve tretjini tega zakona je samo ponavljanje odredbe zakona o uradnikih in ostalih državnih nameščencih. Tako se je vtihotapila vanj tudi ona zloglasna 5. točka člena 4. iz uradniškega zakona, glasom kate-re »državni nameščenec ne more biti oseba, ki izraža načela proti obstoječi državni obliki ali načelo protipravne spremembe državnega reda.«

Odredbe o plačah so tudi enostavno prepisane iz uradniškega zakona. Tu ni nič urejenega, ker je prepuščeno vse ministrtvu saobračaja, da uredi to naredbenim potom. A to je napravljeno z jasno politično namero. Delavsko osebje — vozno, premikalno, tehnično osebje na progi, nadzorniki proge, tunelov, telegrafov, mostov, deseterji, čuvarji mostov, proge in telegrafa, nadzorniki strojev, strojevodje, kurjači bodo dobili morda 20 odstotkov večjo temeljno plačo nego dosedaj in bodo morda dobili nekoliko večje plače, nego so jih imeli dosedaj.

Cel zakon je tako napravljeno, da ima minister saobračaja možnost, da je v skrajnem slučaju diktator usode celokupnega železničarskega osebja. To je koncem koncev lepo priznal sam minister saobračaja, g. Velizar Janković, ko je referiral o zakonu pred skupščino.

»Ta zakon,« je rekel, »je podoben nabiti puški, iz katere se more vedno streljati.« Nič ne govori jasneje, kaj je ta zakon, kakor to.

Razven tega se predvideva v poglavju, ki govori o disciplinarnem postopku, ki tvori tretjino celega zakona, — v členu 193. celo neka vrsta prekega sode za železniško osebje.

Ta člen se glasi: »Za slučaj izrednih razmer, radi nastalih kršitev službene dolžnosti, ki

ogrožajo v veliki meri uporabljanje državnih prometnih sredstev ali mu škodujejo, more minister saobračaja, ki je zaslišal ministrski svet, odrediti, da se uvedejo za določen čas in za določene prestopke, izjemna disciplinarna sodišča. Ta naredba se mora objaviti v »Službenih Novinah« (državnih) in v »Službenih Novinah« prometnih ustanov.

»V tem slučaju bodo sodila izjemna sodišča na podlagi skrajšanega disciplinarnega postopka, ki se mora držati bistvenih načel rednega disciplinarnega postopka. ltd.

Kar je pri tem najinteresantnejše, je to, da je ta člen v direktnem nasprotju s členom 109. ustave, ki izrecno zabranja preke sode.

»Ali v nobenem slučaju,« tako se tam pravi, »se ne smejo ustanovljati izredna sodišča ali preiskovalne komisije.«

In tako gre današnja vlada v nebrzdani težnji za čim večjo podreditvijo vseh moči te države in njenih dobrin in premoženja neomejeni vladavini kapitalizma brezobzirno naprej,

Imperializem in kapitalizem v zunanji politiki.

Revolucija meščanskega razreda v letu 48 je pomedla v vsej Evropi zadnje ostanke absolutizma, osvobodila milijone telesnega suženjstva in je uravnala pot parlamentarni demokraciji. Proglasila je svetost, *nedotakljivost zasebne lastnine, razglasila je princip svobodne konkurence.*

Meščanski revolucionarji so utemeljili kapitalističnega sistema, oni so postali vladarji držav. Razred pa, ki je doprinesel v tem revolucionarnem gibanju tedanjih let največje žrtve, je proletarijat, ki je osvobodil svoje zatiranje za ceno svoje lastne sužnjosti.

Boj ogoljufanega razreda za svoje politične in socialne pravice, boj za osvoboditev človeštva od izkoriščanja, boj proti kapitalistični zasebni lastnini, proti gospodarsko in politično vladajoči buržuaziji je zaostrela svetovna vojna, ki je bila produkt konfliktov izvirajočih iz kapitalističnega sistema. Žrtev tega konflikta je bil proletarijat, ki mu je buržuazija naložila vse krvave žrtve svetovne vojne, bremena gospodarske obnove, kakor jih nalagajo imperialistične mirovne pogodbe.

Proletarijat je bil, ki je zaključil tragedijo svetovne vojne z revolucijo, ki je z zahtevo po politični svobodi z veliko silo pritisnil buržuazijo ob tla; ali zopet je bil proletarijat, ki je zasledovanje razoroženega sovražnika opustil, predno je utrdil svoje pozicije. In buržuazija se je postavila v bran: **militarizem in fašizem, beli teror in reakcija** so sredstva buržuaznega razreda, ki so prisilila proletarijat v defenzivo

vseeno, da ne počiva, gledano s stališča parlamentarizma, njena moč v skupščini na nikakom jačjem temelju. Ali ona čuti, da bo, naj se pojavlja v skupščini proti temu njenemu delu še taka opozicija, cel kapitalistični svet to njeno postopanje blagoslovil. In to bo trajalo, na žalost, vse dotlej dokler se ne razvije pri nas številno in organizatorično močen delavski pokret, ali prežet z duhom trezne socialistične razredne borbe, njene taktike in strategije. Na tak pokret čaka naša država in on mora priti.

Izpremembe in dopolnitve zakona o taksah in pristojbinah značijo zopet novo obdačenje siromašnih slojev ljudstva. Od novih sprememb pričakuje finančni minister po svoji lastni izjavi, do konca tega leta preko 100 milijonov več dohodkov nego dosedaj. A misli se, da bo dejanski prebitok pro računanege še daleko nadkrilil. Na ta način se bo narod zlomil pod težo posrednih davkov, kojih povečevanju se današnja kapitalistična vlada ne bo mogla več ustavljati.

in utrdila moč vladajoče buržuazije — vse s pomočjo velikih armad kapitalističnih hlapcev.

Nenasitni imperializem, s katerim hočejo kapitalisti ukloniti, zaslužniti na rode in jih izkoriščati, je tisti faktor, ki obvlada zunanjo politiko, ki je stvoril današnji neznočni mednarodni položaj. Mirovna pogodba je danes krpa papirja, mir predstavlja danes do zob obojena Evropa. Mir je danes izzivalna psovka za militaristično kamarilo in fašizem vseh narodov in barv. O miru odloča le tajna diplomacija in buržuazne vlade!

Delovski razred, ki mir zahteva je postavljen v Italiji pod diktaturo fašističnih črnosrajčnikov, v Španiji mu visi nad glavo sablja militaristične diktature, na Ogrskem ga tlači Horthyjev krščanski beli teror v ječah in ga potaplja v Donavi, v Romuliji se mu obeta fašizem v italijanski izdaji, na Grškem mu gospodari generaliteta, v Jugoslaviji bo buržuazno diktaturo skoro zamenjala vojaška, v Franciji mu maši grlo nacionalni šovinizem. In proletarijat Nemške Avstrije in Nemčije se bo juže z reakcijo in fašizmom, ki mu hoče obesiti na vrat gospodarske zdravniške imperialističnih držav.

Polom kapitalističnega sistema in njegovih obupnih poskusov, da bi se obdržal pri življenju, je povzročitelj velike in težke socialne bede proletarijata, velikanske brezposelnosti in štrajkov v vseh državah.

Program imperialistično-kapitalistične buržuazije ene države je *gospodar-*

sko uničenje sosednjih narodov in držav.

Imperialistična Francoska je z zasedbo Porurja dovela Nemčijo v gospodarski polom. Vrli zavezniki francoskih kapitalistov so nemški magnati. V Nemčiji vre in uro za uro se stopnjuje obup naroda, ki je izgubil gospodarsko vojno, ko je vodil z oboroženimi tolovaji velike antante. Na tehtnici je demokracija in reakcija, ki pomenja restavracijo pruskega militarizma.

Konflikt med državami v Evropi so antantne imperialiste tako zaposlili, da so prestali celo z intervencijami proti Rusiji. Proletarijat more samo želiti konsolidacijo ruskih prilik in zmago socialističnih načel v državi. Zato apelira na rusko sovjetsko vlado, da preneha predvsem s progono socialistov v Rusiji.

Oriensko vprašanje je rešila pred mesci lozanska konferenca, bolni mož ob Bosporu, Turčija, je vsled medsebojnih intrig angleške in francoske diplomacije rešila sebe. Ali mir na vzhodu je le izhodišče novih sporov, ki jih bo preskrbela tajna diplomacija.

Na Balkanu pa se pripravljajo novi zapletljivi in potres, ki bo imel svoje izhodišče na balkanskem polotoku grozi uničiti Evropo vse hujše kot je uničil naravni potres Japonsko!

Italijanski fašizem je našel ugodno priliko, da se je sporekel z grško buržuazijo. Porabil je priliko, da je zakuril bojne ladje, da je preizkusil svoje topove, ko je bombardiral otok Krf. Diplomatične spore rešujejo fašistovski banditi z novim prelivanjem krvi nedolžnih ljudi, z okupacijo tujih ozemelj. *To je mirovna poslanica fašizma.*

Na Jadranu, ki je izhodišče Jugoslavije na morje, si je izbral italijanski fašizem za svoj cilj, da to izhodišče zapre. Priznavamo važnost reškega vprašanja za državo, obojamo italijanski imperializem, ki se baš v tem sporu najlepše zrcali, ali odločno obojamo tudi postopanje naše vlade in naše taj-

ne diplomacije, ki je iz državnega vprašanja napravila intimno vprašanje za vladajočo beograjsko čaršijo. Povedati pa moramo, da se kljub vsvi pravici, ki je nedvomno na strani Jugoslavije, izjavljamo *proti vsakršni oboroženi intervenciji.* Jugoslovanski proletarijat apelira na italijanski proletarijat, da ga v tem stremljenju podpira.

Dogodki na bolgarski meji so baje prisilili vlado, da se s pošiljativjo ultimata bolgarski vladi zavaruje SHS-državo pred vpadom bolgarskih četnikov. Ob meji pa se je sklenilo oborožiti lastne obmejne bande, ki naj proti vsem določbam in mednarodnim konvencijam začno guerilla-vojno.

V Evropi so se poleg Zveze narodov našli novi in dobro oboroženi zandari, ki čuvajo mir in red, to so v veliki in mali antanti združene države. Razdelile so si med seboj interesno sfero po principu, da močnejši vlada sla bejšemu, tako tudi velika antanta mali.

Zveza narodov, ta patentirana institucija za reševanje mednarodnih sporov in zagotovilo miru, kaj dela ta? *Zveza narodov je center buržuazne reakcije, ona je taborišče za rop pripravljenih sporazumljenih tolovajev velike antante.* Ta Zveza narodov ravnodušno gleda, kako pleše fašizem in militarizem z bakljo v roki okoli soda, kjer je zakopan svetovni mir po nasvetu imperialistov med veliko množino smodnika.

Edini proletarijat je danes, ki bi mogel preprečiti nove vojne; boj ki ga vodi v notranjosti vseh držav proti fašizmu in militarizmu, proti reakciji in terorju je bolj proti imperializmu, za svetovni mir.

Le zmaga proletarijata v notranjosti države in združitev proletarskih mas pod rdečim praporom Soc. internacionale garantira svetovni mir.

Od severa na jug, od vzhoda na zapad mora jekniti en klic:

vojno vojni!

(Govor sodr. Eržena na shodu SPJ v Mariboru, dne 23. sept. 1923.)

Politični pregled.

NOTRANJE POLITIČNI POLOŽAJ.

Naša skupščina je pretečni teden napravila res veliko delo: zvišala si je dnevnice od 180 na 300 Din, oziroma celo na 360 Din na dan. Za ta važni predlog so glasovali demokrati in radikalci v bratskem objemu; klerikalci so bili seveda proti — bog ve, če se bodo tudi branili sprejemati povišane dnevnice. Pri tej priliki se spomnimo na sličan slučaj v francoski zbornici, kjer oni poslanci, ki so glasovali proti povišanju dnevnice, tega poviška niso vzeli, ampak ga pustili nakazovati vojnim sirotam! Klerikalci posnemajte ta vzgled, potem bomo verovali v vašo nesebičnost!

Sicer pa parlament ne dela kaj pri-

da. Obravnavajo zakon o taksah, ki je v vsakem pogledu nespremenljiv, zanimanja zanj pa ni prav nobenega. Vsa politika se dela slej ko prej za kulisami in kdor ni najmanj poslanec, sploh ne ve, kaj se v Beogradu kuha. Naši klerikalci pristavljajo svojo župco kar k dvema ognjiščema, kakor vedno. Na eni strani so v radičevem klubu, v parlamentu pa se gredo opozicije skupno s Pribičevićem. Noben človek pa ne ve, kaj pravzaprav nameravajo s to dvojično igro: če obenem hočejo vreči režim, naj pripeljejo Radičeve v Beograd; skupno z demokrati ga bodo težko vrgli, če ga pa vržejo; ali imajo potem namero skupaj s Pribičevićem in Žerjavoci iti

Zgodovina internacionale

Zgodovina od prve do druge internacionale.

(Ameriški družinski koledar 1917.)

Glasilo Internacionale je bilo takrat »Arbeiter-Zeitung« v New-Yorku. Ta je objavila sledeče zahteve proti brezposelnosti:

1. Podvzamejo naj se javna dela, da dobe brezposelni pri njih zaslužka.

2. Vsem potrebnim delavcem naj se da najmanje za teden dni predujma v denarju ali pa v živilih.

Deložiranje gostačev, ki ne morejo plačati najemnine, naj se odpravi.

V zvezi z nekaterimi Unijami je Internacionala sklicala v New-Yorku velik shod, ki je izvolil poseben odbor za akcijo proti brezposelnosti. Ta je priredil še več shodov in izdelal peticijo, katero je predložil mayorju.

Podobne akcije so se vršile tudi po drugih industrijskih centrih. Tudi v Chicagi je stala Internacionala na čelu. Dne 21. decembra je bil tukaj shod, katerega se je udeležilo 500 delavcev. Govorilo se je v petih jezikih. Izvoljen je bil odbor osmih članov, da predloži mestnemu svetu zahteve delavcev. Obenem je bilo sklenjeno, da sprejemajo delavci en mase ta odbor in zagotove akciji večjo pozornost.

Ta sklep je zdramil chicaške proletarce še veliko bolj kakor shod sam. Med delavci se je čez noč razvila obširna agitacija. Drugi večer so se zbirale v raznih delih mesta cele trune de-

lavcev. Ko so se združile, je bilo v sprejedu nad 20.000 oseb. Vsa ta množica se je pomikala proti mestni hiši. Tedanja poročila pravijo, da ni bilo videti nobenega vodnika, nobenih rediteljev, pa vendar je vladal v teh trumah vzoren red. Bilo je, kakor da koraka armada.

Odbor je izročil mestnemu svetu peticijo. Demonstracija je očividno napravila velik vtisk ne mestne očete, pa so obljubili, da store vse kar je v njihovih močeh za ublaženje bede. Povabili so delavski odbor za drugi dan na konferenco, kjer so delavski zastopniki razložili, kako bi se dalo pomagati.

Mestni očetje so obljubili, da bodo študirali in pomagali. Študiranje jim je vzelo toliko časa, da niso prišli do pomoči. Prepričali so se, da je še boljše, če si ohranijo simpatije kapitalistov, ki so bili pri volitvah vsekakor vplivnejši kakor brezposelni delavci. Kajti kapitalisti so imeli denarja, delavci pa po večini niti politične organizacije ne. In kalkulacija je pokazala, da je podkupovanje volilcev cenejše kakor resna podpora brezposelnih. Obljube so ostale obljube.

Akcije brezposelnih je vodila Internacionala tudi po drugih industrijskih mestih, zlasti v Newarku, Philadelphiji, Cincinnati, St. Louis, Louisville igd.

V New-Yorku je bil za 13. januar napovedan velik obhod brezposelnih. Udeležilo se ga je veliko število delavcev; na poti so se sprevodu pridruževale vedno nove trupe. Ko je dospel na Tomkins Square, kjer je bilo določeno,

da se razide, je bila množica ogromna.

Prireditelji so pričakovali, da se tukaj prikaže mayor in pove, kaj bo mesto storilo, da se izpolnijo zahteve brezposelnih, ali pa da se jim sploh pomaga. Razočaranje pa je bilo velikansko.

Dasi se ni ves čas pokazal niti najmanjši nered in ni bilo absolutno nobenega znamenja, da se pripravlja nemir, je sprejela demonstrante na trgu dotlej skrita policija. Močni oddelki so brez vsakega povoda od vseh strani s koli napadli delavce. Nastal je nepopisen dirindaj, več sto delavcev je bilo ranjenih, mnogo med njimi težko, mnogo jih je bilo aretiranih in potem kaznovanih, češ da so se upirali ukazom policije.

Taki in podobni dogodki so imeli veliko vpliva na ameriško delavsko gibanje. Bil je pa različen vpliv, deloma dober, deloma slab.

V državi Illinois je akcija za brezposelne porodila novo socialistično stranko, ki se je imenovala »Delavska stranka za Illinois«. V kratkem času je dobila 2000 članov.

Tupatam so se ustanovile nove sekcije Internacionale. Nekatero so pridobile precej novih članov.

Razvile so se debate o taktiki po raznih sekcijah, pa so se zanesle tudi v centralo. Nepotrpežljivejšim elementom se je zdel razvoj prepočasen. Hotelo so videti hitreje uspehe. Zlati boji zaradi brezposelnosti so jih spravljal v slabo voljo. Naglašali so, da se ni doseglo nič pozitivnega.

Zastopniki znanstvenega socializma so odgovarjali, da se ni moglo pričakovati nič dejanskih rezultatov, ker za vsemi akcijami ni bilo močne organizacije. Če se je doseglo to, da so se večjim množicam delavcev vsaj nekoliko odprle oči, se mora to zaenkrat smatrati za uspeh; to razpoloženje delavstva se mora izrabiti v agitaciji, da se pospeši politična organizacija, s katero pride proletarijat do politične moči.

Opozicija pa je le razmišljala, kako bi se dala pot razvoja umetno skrajšati. Priporočala je vsakovrstno popustljivost, kompromise z organizacijami, ki niso v pravem pomenu socialistične, ki pa imajo vendar vpliv na delavstvo. Zahtevali so naj se briga Internacionala bolj za Ameriko, pa naj prepusti evropsko gibanje Evropi.

Načelni zagovorniki socializma so odlično odklanjali kompromise. Razumeli so, da bi tako sicer lahko dosegli veliko gibanje, od katerega pa ne bi imelo delavstvo koristi, ker bi dobili največji vpliv na nezavedne mase ravno zapeljivci z velikimi obljubami.

Taki spori so imeli iz teorije v prakso prinešeni, dosti škodljivih posledic.

V New-Yorku je nekoliko sekcij izstopilo iz Internacionale, pa so pozneje ustanovili novo stranko, ki si je nadela ime: »Socialno-demokratska stranka za Severno Ameriko«. Njej so se pridružila nekatera druga delavska društva v New-Yorku, Newarku in Philadelphiji.

(Dalje prihodnjic.)

v vlado? Ali hočejo samo demokratom pomagati v novo kolacijo z radikali? Zakaj so se pa potem s takozvanim Markovim protolom zavezali poskrbeti, da bo prišla na vlado čisto radikalna vlada? O, če bi ti klerikalni volilci ne bili taki backi, kako sitna vprašanja bi zamogli staviti svojim poslancem! Tako pa je seveda klerikalna politika najlažja reč na svetu: karkoli narediš, vse je prav; če si v vladi je prav, si pri koritu; če nisi v vladi, pa markiraj opozicijo, poskušaj pa vloviti vsaj drobtinice iz korita! In tako dela danes Korošec s svojimi »tigri«, kakor se klerikalci sami imenujejo. Nam pa se zdi, da so ti tigri le s tigrovo kožo odeti dihorji, ki žro radikalna jajčka!

Radič pa roma med tem časom po Londonu, da bi od Angležev izprosil pomoči za ustanovitev hrvaške človečanske seljaške republike. Pa pravijo, da mu gre delo le slabo izpod rok: zato namerava stalno ostati v Londonu, kamor si je pustil poslati že svoje denarce. Svojo republiko prepušča Srbom, sam bo pa predsednikoval v Londonu!

Ali naše ljudstvo res ni vredno boljših in poštenih politikov in strank, kakor jih ima?

Radikali in Štefanovič. Naši čitatelji gospoda Emila Štefanoviča že poznajo. On je bil najprej advokatski kandidat in konzul na Dunaju, kjer se je posebno izkazal kot izganjalec komunističnega duha. Od tam je prišel na Turjaški trg, kjer je postal voditelj komunistov. Ker pa je vzdrževal na tihem še vedno svoje stare zveze z radikalno stranko, v glavnem pa zato, ker je uvidel, da so komunisti šleve, ki mu ne morejo in ne marajo dati niti enega mandata, je ustavil »Delavske novice« in postal glavni tajnik radikalne stranke za Slovenijo. Kot tak je razvil živahno delavnost in mi smo radikalni stranki novo pridobitev že zavidali. In pokazalo se je, da po pravici.

G. Emil Štefanovič je postal sveti Jurij, ki grozi pohoditi v drznem naskoku zmaja radikalne korupcije. Njegovemu bistremu očesu ni moglo ostati dolgo prikrito, da smrdi slovenska radikalija do neba. Zlasti hudo je z guvernerjem Slovenije dr. Lukanom. On je len, hodi šele ob 11. uri v urad, rad dobro je in pije in ga je srkal v lastnosti direktorja agrarne reforme že po vseh graščinah Slovenije. Zato ni čudno, da ga bo predsednik Orjune inž. Krajnc ob prvi priliki lastno-ročno nabil, ako ga najde v kaki kavarni.

Ob priliki rudarske stavke je držal dr. Lukan očitno s Trboveljsko, ker ima v kompaniji z drugimi en kos rudnika v Zabukovci. Vse to je Štefanoviča upravičeno razjezilo. Zato se je vsedel in razložil »v interesu radikalne partije vse to ministroma Vujičiču in Jovanoviču, obenem pa je priobčil to pismo kot strogo poverljivo v zadnji številki »Orjune«. Tako je spraval Štefanovič slovenske radikale v hud precep. Jadranska banka, ki za radikalno stranko ni manj

vredna, kot Štefanovič, drži očitno z Lukanom in je svojega nastavljenca, glavnega sekretarja Štefanoviča na mah odstavila. Zaman se je skliceval, da je radikalna stranka, stranka opankarjev in revežev in da je dejal to sam Pašič. Pozabil je pač pri tem sklicevanju, da je Pašičev sin, mešetar Rade Pašič drugega mnenja in to je bila njegova tragična krivda. Njegova tragična krivda je obenem tragična krivda Korenov, Mlakarjev, Nachtigallov in Krojsov, ki so zabredli na čudna pota radikalije, ne vedoč, da je v Sloveniji še bolje, če je delavec anarhist, kakor, če je radikal. Godi se mu v obeh slučajih enako. A če postane radikal, mora biti še drug Radeja Pašiča in dr. Lukana, — kar je za Krojse, Korene in Mlakarje gotovo velika duševna muka.

ZUNANJI POLITIČNI PREGLED.

NEMČIJA.

Kakor smo že poročali, je Nemčija opustila svoj pasivni odpor v Porurju. Stresemann je imel pogum za to dejanje, pustil bi bil pa pri tem svojo glavo. Nemški kapitalisti pa so se na vso moč uprli pametni poravnavi s Francosko in skoro je prišlo do tega, da bi se bil načrt velekapitalistov posrečil! Stresemannova vlada je dala ostavko in šele po dolgih naporih se je posrečilo sestaviti Stresemannu nov kabinet širše kolicije, ki bo skušal Nemčijo zadržati od propasti — če bo to šlo. V novem kabinetu so zopet zastopani socialisti, ki z brezprimernimi žrtvami skušajo obvarovati nemško ljudstvo pred gladom in državljansko vojsko. Stresemann pa je v svojem nastopnem govoru pred parlamentom ostro nastopil proti »patriotičnim« veleindustrijem, ki da delajo zgažo, ko pa se jih pozove, da sami priimejo za delo in prevzamejo odgovornost, pa se strahopetno umaknejo! Slučaj Nemčije jasno kaže, kako pozna kapitalist samo svoje koristi in mu za domovino ni prav nič žel, če mu gre za lasten žep! Samo delavec je grešnik, če ni »patriotičen«!

BULGARIJA.

V Bulgariji je komunistično-zemljoradniška revolucija zlomljena. Beli teror divja in vsi voditelji revolucije, kolikor jih niso vladne čete pobile in ujele, so zbežali izven mej Bulgarije! Vsi uporniki se pritožujejo nad silnim terorjem, ki vlada v Bulgariji, pri čemur pa tudi priznavajo, da revolucija ni bila pripravljena, kakor bi morala biti! Komu v korist pa so bulgarski komunisti šli v revolucijo, če so vedeli, da zanje niso pripravljene? Moskva je diktirala in oni so se morali pokoriti, bilo dobro, bilo slabo! In kar danes trpi bulgarsko ljudstvo, so krive tudi stranke, ki so začele z revolucijo, ko ni bil čas in ko ni bilo moči za njo! Bulgarska revolucija je tipičen vzgled pogrešene revolucionarne taktike komunistov, ki prinaša proletarijatu samo še večje suženjstvo in hušja pregajanja.

Dnevne vesti.

CELJSKO OKROŽJE.

Zborovanje. V nedeljo, dne 30. septembra se je v Celju vršilo člansko zborovanje ob povoljni udeležbi. Poročevalec je poročal o poteku in sklepih strankinega kongresa v Beogradu. K poročilu je bil soglasno in z odobravnjem sprejet predlog in sicer: Zbrano članstvo celjske krajevne organizacije Socialistične stranke Jugoslavije odobrava vse korake glavnega strankinega odbora v Beogradu, ki je vztrajno izvrševal veliko in požrtvovalno delo za združenje socialističnega proletarijata, kakor v Sloveniji, tako tudi v celi državi. Želimo mu nadalje že mnogo uspeha pri velikih in težkih nalogah, pri katerih močemo pomagati z vsemi silami za povzdigo proletarske zavednosti in spoznanje njega samega. — Nadalje je članstvo živahno debatiralo o lokalnih razmerah naše stranke in storilo več sklepov, ki gredo za tem, da dvignemo naše članstvo do najvišje stopnje organizatorične socialistične naobrazbe.

Seja krajevne odbora SSJ v Celju bo v torek, dne 16. oktobra v društveni pisarni. Zaradi važnosti dnevnega reda je udeležba dolžnost vsega odbora.

Socialistični občinski klub občine okolica Celje je sklenil na svoji zadnji seji z dne 5. t. m., da se vrše redno sejo

kluba v petek, pred javno sejo v gostilni Janžek ob pol 20. uri. Zato naj nikdo ne čaka na posebna povabila, ampak naj se ozira na ta razglas. Dolžnost vsakega socialističnega občinskega odbornika pa tudi tistega namestnika, ki pride večkrat v poštev, je da se sej redno udeležuje.

Diskuzijski večer. V četrtek ob pol 20. uri vsi na diskuzijski večer vsled važnega predavanja. Če nič ne veš, ne moreš odločevati, zatorej pridi, da bo deš slišal, kar je za tebe tako potrebno. Spoznaj sebe samega, potem bodeš tu spoznal, kaj zmoreš sam, če nisi organiziran. Generali ne zmagujejo, ampak armada, ki pozna disciplino in se je tudi drži. Držite se reda in discipline, ter prihajajte redno na diskuzijske večere.

Redni sestanek UDR vsak četrtek točno ob pol 20. uri v društveni pisarni pri »Jugoslovanu«. Udeležba in točnost dolžnost.

Ustanovni občni zbor društva trafikantov. V nedeljo, dne 21. oktobra ob 13. uri se vrši v Hotelu Balkan v Celju ustanovni občni zbor udruženja tobakarnih trafikantov. Dnevni red: Pozdrav predsednika pripravljalega odbora. Pomen ustanovljenja organizacije. Čitanje pravil in volitev odbora. Določitev enkratne pristopnine in mesečnih

prispevkov in slučajno z raznimi predlogi in nasveti.

Pomanjkanje tobaka. Tudi trafikantom se najbrže ne zdi vse v redu, zakaj morajo imeti vedno ob vsaki naročbi par dni odmora, kadilci pa posta. Pravijo, da je kriva glavna zaloga, da se ob pravem času ne preskrbi potrebne zaloge. Mogoče imajo prav. Pribiti pa moramo, da takih slučajev ni nikjer toliko kot slučajno v Celju, da bi se kadilcem nalagal tako strogi post, kar po več dni, sedaj skoro cel teden nič. Da se take stvari, ki jim včasih pravimo tudi neugotovljene manipulacije, preprečijo, naj se vsi trafikantje, ki dobivajo tobak pri celjski glavni zalogi, občnega zbora zanesljivo udeležijo.

Šhod na Rečici ob Paki. V nedeljo, dne 14. oktobra se vrši zborovanje Socialistične Stranke Jugoslavije na Rečici ob Paki v gostilni sodruga Omladiča ob 14. uri Z ozirom na važnost tega zborovanja naj se ga vsi sodrugi iz Polzele, Braslovč in Rečice gotovo udeležijo. Poročevalec iz Celja.

Štore. V nedeljo, dne 30. septembra t. l. se je vršil občni zbor krajevne organizacije SSJ, katerega se je udeležil tudi Bernot. Ze pred dokončanim poročilom blagajnika se je razvila živahna debata, pri kateri je Bernot zmerjal starega požrtvovalnega in marljivega s. Poteža, ker se je pregrešil zoper njegovih deset bojnih zapovedi, da ni njemu obračunal, temveč od celokupnega kongresa priznani pokrajinski organizaciji v Celje. Koren je natančno razložil, kam privede delavske organizacije taktika, ki jo uvaja Bernot. Navedel je celo vrsto primerov o lažnjivi pisavi v »Napreju«. Svetoval je delavstvu, da naj ostane složno in solidno, ter naj nikakor ne pusti zaradi teoretičnih vprašanj, ki izgledajo v praksi čisto drugače, svojih organizacij razbijati. Dokazal je, da to, kar piše Bernotov »Napreju« ni vzgojevalno delo, temveč to je razkrajevalno delo. Navzoči smo bili mnenja, da nam bo nad vse resnicoljuben Bernot dal odgovora, ko se mu je podelila beseda. Ampak smo se v tem varali, razlagati je začel, da se izogne njemu neprijetnih odgovorov, svojo teorijo o progresivnem davku ter, da je treba vse zapisati, kaj kdo je ali pije, ker dela tudi on tako, drugače ni socialist. Med govorom so se sodrugi razšli, ker jim je bilo dovolj dlakozgovstva. Vsled premajhnega števila navzočih je predsednik zborovanje zaključil z apelom na sodruga, ki želijo veliki razmah SSJ, da plačujejo prispevke pri s. Potežu ter da se snidemo drugokrat in si izvolimo odbor. Bernot pa je pozval svoje, da naj ostanejo, ostal pa je sam v dvorani. V nedeljo, dne 7. oktobra se je vršil sestanek naših članov, katerega so se udeležili tudi nekateri sodrugi, ki se z nami niso strinjali. S. Koren iz Celja je svojem govoru razlagal potek in razvoj socialističnega pokreta, osobito v Sloveniji. Sodrugi so izrazili željo imeti večkrat take diskusije, kar se jim je zagotovilo. Prepričani smo, da bo ravno ta živahnost naše temelje cementirala. S podvojeno silo bomo šli na delo. — Sivolasi in več mladih sodrugov.

Šoštanj. Nesramo blatenje »Orjune« na našo društvo »Svoboda« je prišlo do vrhunca. Kjerkoli jih dobijo po glavi, so na njih jeziku »Svoboda« in njeni člani, kar pa do zdaj ni bila resnica. V »Orjuni« z dne 30. septembra 1923 piše dopisnik »Orjune«, da so napadli člani »Svobode« njihovega člana Jos. Čebula in mu z nožem presekali žilo na roki, kar pa ne odgovarja resnici in prosimo, da se dopisnik poišče in kaznuje. Resnica pa je, da, ko smo se vračali iz Hrastnika, so nas izzivali »auf biks« »Svoboda« in dol s »Svobodo«. Nekateri delavci so to slišali in so se za nas potegnili. Pa ni bilo nobenega člana »Svobode« pri tepežu in to je nesramnost od »Orjune«, da tako laže. Do pisnika »Orjune« smatramo člani šoštanjske »Svobode«, če tega ne prekliče, za največjega lažnjivca in kratilca časti. Odbor »Svobode« Šoštanj.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Revolucionarju v album. V glasilu »neodvisnih« komunistov se je razkorčil nek komunistek, da je opisal shod SPJ v Mariboru, zato pa si je izposodil besednjak vseh psov, ki jih je založila moskvska internacionala s pripombo, da je pravica uporabe dovoljena le ko-

munistekom, da iz daljave zmerjajo, jeziki in osle kažejo. Ko smo »socialpatriotje« prebrali poročilo o shodu, smo delali — debele oči, ogledovali smo se kdo ima bolj okrogel obraz, pa smo z grozo opazili, da smo od zadnjega shoda, ko so nas komunisti še okroglih obrazov fotografirali, neverjetno shrušjali. — Italijanske sodruga zelo zavidamo, da so ti revolucionarji, ki bi že zdavnaj Mussolinija ugnali iz Italije, ušli. Tako pa ne preostaja nič drugega kot reči: »E viva la liberta!« iz Italije garda je naša ušla!

Klerikalni zamorci. »Straža« od srede nekaj blede, da sem bil s »Volksstimme« v soboto obsojen. O tem ne bi bil nič vedel, če ne bi to izvedel iz »Straže«. Sicer pa iz notice »Stražine« nisem mogel točno razbrati, kdo pravzaprav in zakaj je bil obsojen. Ker na koncu notice »Straža« joče, da se skrivam za hrbet odgovornega urednika, ampak da me bo že zaslužena kazen zadela! Gospodje jezuiti, stvar je na robe. Jaz se ne morem skrivati za hrbet naših odgovornih urednikov, ker pri nas »hudobnih« socialistih ni navada, da bi se dopisniki skrivali za hrbte imunih urednikov, tudi tedaj ne, ko bi to bilo mogoče. Pri nas je to nasprotno. Vaši listi še nikoli niso mogli izhajati, ne da jih krije imuniteta, ker bi bili večkrat obsojeni radi častikraje, kakor bi številki izšlo! Sedaj pa na jedro: Dr. Leskovar je tožil »volksstimme«, ker ga je ista razžalila, ker mu je baje očitala, da je prijatelj klavniškega ravnatelja Kerna, ki se nahaja v preiskavi. Jaz sem se — odkrito rečeno — temu začudil. Klerikalci so dosedaj z vsemi štirimi Kerna in njegov sistem branili, sedaj bi se ga pa na enkrat sramovali! Torej nekaj v deželi Danksi vendar ni v redu. Na kateri strani Kernove afere je Leskovar najbolj občutljiv tega sicer prav ne vem. Toda gospod Leskovar se ne bo očitka opral, da je on vsaj sokriv, če ne glavni krivec pri tistem, za mestno občino tako škodljivem postopanju s znanimi 40 prašiči. Ugotoviti je treba: 1. Ali je dr. Leskovar bil v letu 1920 vladni komisar na mariborskem magistratu ali je bil župan? On ne bo mogel tajiti, da ni bil prvo. Bil je tedaj polnomočen diktator, ki ni bil vezan na kakšnekoli sklepe, kakor bi bil, če bi bil župan. Župan more samo to storiti, kar sklene večina občinskega sveta. Komisarju pa se ni treba ozirati na eventualne želje sosveta, ki pa je itak bil takrat, mimogrede rečeno, klerikalen. Dr. Leskovar je tedaj kupil 40 debelih svinj in jih dal 16. in 17. aprila 1920 poklati. Kaj in kako je potem s poklanimi prašiči ukrenil, za to vendar ne bo mogel morda na vsezadnje nas socialistov odgovornih delati. Če ni znal tako postopati, da se ne bi bilo meso pokvarilo, tedaj ni bilo treba prašičev sploh kupovati. Pregovor pravi: Schuster bleib bei deinem Leisten! Nikakor ni mogoče, da bi bil Kern izključno sam postopal na svojo pest. Pa tudi v tem slučaju ni Leskovar brez krivde. Saj je bila njegova sveta dolžnost, da skrbi za občino in čuva njene interese, za kar je bil dobro plačan. Podrobneje bo še preiskava dožnala, katere se sicer gg. klerosi tako bojuje. In če bi sto sodišč Leskovarja od te zadeve oprostilo, on se ne more moralne odgovornosti nikoli otresti. Kar se pa tiče materialne, to pa je vprašanje. Po moji logiki bi bil Leskovar odgovoren, ker nekdo mora biti odgovoren. Ker pa je on bil višji kot Kern, ergo bi bil pravilno on odgovoren. To homo še videli. Mestna občina je izgubila pri prašičih 127.000 kron in te bi moral takratni vladni komisar plačati. Kar se tiče Leskovar-Kernovega prijateljstva, bi isto znalo biti bolj maščobnega izvora. Ugotovljeno je namreč, da je dr. Leskovar prejel samo tekom letošnjega leta in to že v prvih 4 mescih po klavniškem ravnatelju Keru nič manj kot trikrat svinjsko mast, med tem enkrat vsa slanina od ene svinje. To mast so morali klavniški delavci Leskovarju v delovnem času voziti na dom. Če jo je on plačal in po kakšni ceni, to nas ne zanima toliko, fakt pa je, da je bil Kern liferant, dr. Leskovar pa prejemnik. Eksporterji bodo pričali, da je Kern nešteto krat po 30 ali več kg masti vzel in je ni nikoli plačal. Kako pa jo je dajal svojim klientom, to vedo oni najbolje. Toda »Straža« bi take stvari imenovala — korupcija — če bi to drugi zakrivali, ne kleri-

kalci, seveda. Če je to bila naloga ravnatelja Kerna, mast razposiljati in to še z občinskimi uslužbenci, o tem naj cenjena publika razmišlja. Klerikalci smatrajo za svojo glavno nalogo, da preprečijo ali vsaj zavlečejo klavniško afero, če le mogoče preko kakšnih eventualnih volitev, za to se nerodno o-tresajo in se jeze, če brskam po klavnici, kjer da je baje že davno vse urejeno, kakor je »Straža« pred kratkim izjavila. Vem, da to ni za marsikoga prijetno, ampak mi socialisti nismo za to na svetu, da klerikalne skrivnosti zakrivamo, marveč zato, da jih odkrivamo. Klavniška afera se je proti mojemu pričakovanju strašno zavlekla. Pri tem zavlačevanju imajo najrazličnejši skrivni in neskrivni elementi svoje prste vmes. V soboto, 6. oktobra se je končalo sestavljen disciplinarni odsek občinskega sveta, da razpravlja o klavniškem škandalu. In glej ga zlomka. Tisti, ki več kot pol leta ni bil na nobeni seji odseka, je sedaj prišel in to je Leskovar. Toda on ni prišel zato, da bi pomagal stvar pospešiti, marveč nasprotno — zavleči. On je stavil predlog, da se voli posebna komisija, češ, personalni odsek ni kompetentni! Temu se moram čuditi. Na predzadnji seji občinskega sveta sem stavil predlog, naj se štričlanska komisija dopolni z 1 članom, kakor predpisuje občinski red. Na to je pa bil stavljen predlog, naj prevzame zadevo personalni odsek. Jaz sem se pridružil temu predlogu in je bil soglasno sprejet. Sedaj, po enem mesecu pride Leskovar in ugovarja temu. Kaj se to pravi, ali ni to zavlačevanje? Ko sem v maju stavil predlog, naj se izvoli štričlanska komisija, in sicer iz vsake stranke po eden, so klerikalci izjavili, da ne prevzamejo nobenega mesta v komisiji, češ: mi smo na stvari desinteresirani! Sedaj pa je prišel dr. Leskovar, katerega že dolgo ni bilo pri nobeni seji personalnega odseka. Kar se tožbe tiče, za katero nisem preje nič vedel in katero je Leskovar dvignil proti odgovornemu uredniku »Volksstimme«, ne vidim nič drugega v njej kot nekaj prejudic za celo afero, s katero se je gospodu tožitelju zelo, zelo, mudilo, na drugi strani pa »bremza«, da bi se ja zadeva zavlekla v neskončnost! Če bi bil jaz vladni komisar in bi pokazal takšno nezmožnost kakor jo je Leskovar pokazal, tedaj ne le, da ne bi imel poguma nadalje ostati vladni komisar, marveč ne bi upal se za navadnega občinskega svetovalca voliti pustiti, še manj pa komu drugemu kakšnekoli lek-cije dajati, kakor je to ravno pri Leskovarju v navadi.

Andrej Bahun, občinski svetnik.
Članski sestanek kraj. org. SSJ mariborske se vrši vsako sredo točno ob 8. uri v »Ljudskem domu«. — Udeležba dolžnost.

10. redna seja občinskega sveta mariborskega se vrši v petek, dne 12. oktobra t. l. ob 19. uri v mestni posvetovalnici. Dnevni red: 1. Poročilo predstava in overovanja zapisnika 9. redne seje. 2. Predlogi in vprašanja. 3. Poročilo odsekov. 4. Slučajnosti.

500 lepih dobitkov, med temi pet glavnih, je že pripravljenih za tombolo vojnih invalidov v Mariboru, ki se vrši v nedeljo dne 14. oktobra t. l. Dobitki še se vedno množijo, in bo ta tombola prekašala vse dosedanje, ki so se vršile v Mariboru. Ker je rok jako kratak, naj nihče ne zamudi prilike, si nabavi o pravem času karte (srečke), ki se do-be komad za 3 Din pri g. Zlata Brišnik v Slovenski ulici, in v vseh trafikah. Svira vojaška godba.

PTUJSKA KRONIKA.

»Nas je kakor črepin.« Pretekli teden so imeli ptujski radikalci shod, ki je bil naravnost »impozanten«. Brez vsake agitacije je prišlo na shod nad 9 ljudi, t. j. 1000, manj zadnji dve 00. Vsled »tehničnih ovir« in »temeljitejših priprav« se je pa moral shod odložiti na poznejši čas, t. j. do takrat, ko se bodo Ptujčanom vremena zjasnila. Vidi se, da je ljudstvo sito fraz raznih vo-

diteljev nasprotnih strank, zato drvi trumoma v obljubljeni deželni radikalijo. Da je temu tako, nam priča omenjeni shod, od katerega je »ogromna« masa odšla z dolgim nosom.

Sedemdesetletnico je preteklo sredo praznoval gospod dr. Jurtela, odvetnik in eden izmed najuglednejših ptujskih meščanov. Ožji prijatelji so mu priredili slavnostni večer, katerega udeležba je pokazala, da uživa g. dr. Jurtela ugled in spoštovanje tudi pri političnih nasprotnikih. Uglednemu someščanu čestitamo tudi od naše strani ter mu želimo, da se ohrani zdrav in čvrst do skrajnih mej človeškega življenja.

Volitev novega župana. Pokrajinska uprava je vzela na znanje demisijo župana s. Lozinška ter je v smislu določil mestnega statuta odredila volitev novega župana, ki se ima izvršiti najkasneje v 14 dneh. Kakor čujemo, se vrši volitev v soboto, 14. t. m.

Geslo »Svoji k svojim« v praksi. Zadnjič smo poročali, da so nekateri ptujski narodnjaki med seboj oklofutali. Kakor zveemo od zanesljive strani, so narodnjaki sklenili izvajati gornje geslo tudi pri delitvi klofut, ne pa samo pri podpisivanju narodnih tvrdk. Upamo, da bodo v izvajanju gesla »Svoji k svojim«, vsaj pri delitvi klofut dosledni ter tako podpirali domači promet s »focnami«.

Razno.

Ključki in kuluk. Ključki in kuluk sta dve podobni besedi, ki ste tudi sicer v ozki zvezi. Slovenija je poslala v parlament dva tucata ključev; ključki pa so ji prinesli iz parlamenta kuluk. Ključcem je bil kuluk nujno potreben. Zato so podpisali bel papir, imenovan Markov protokol in dovolili radikalni vladi, da napiše na ta papir zakon o kuluku. Ko je bil ta zakon izdan, pa so ključki zarjoveli in rekli: Mi nismo izdali kuluka! Ključki so rjuli, da se je temu vsa skupščina čudila, posebno pa vlada, kateri so podpisali ključki bel list, z dovoljenjem, da sme nanj vlada vse zapisati, kar hoče. Sedaj pa je vide-la, da bo radi kuluka v Avtonomiji revolucija. Minister policije je gladil svojo skrb polno brado in ternal: »Sicer smo v Avtonomiji že imeli revolucijo. V Ljubljani takrat, v Mestnem domu, ko smo šli tja krivo vero učiti...« In kakor, da bi bilo to včeraj mu je šumelo po glavi: Hudoba! Antikrist! Umrjemo za sveto vero!... Tista revolucija se je res dala udušiti. A kje je v Ljubljani zdaj junak, ki bi rekel: Bom videl baba, če boš umrla za sveto vero, in ki bi pogumno nameril v zadnji del revolucionarnih teles curek vode z brizgalno, da bi završale kikkle in polnili zrak obupni »Jezus«-klici na vse strani bežeče revolucije. Sedaj, kakor pravijo, tudi požarna bramba ni več zanesljiva. — In odločil je zato: V Sloveniji ne bo kuluka! Ključki pa so šli s slavo ovenčani domov, kar bi se ne bilo zgodilo, ko bi kuluka sploh ne bilo. Ključki so prišli domov brez avtonomije! Le pomislite! Ključki so nam prinesli petkrat povišane davke! — Ključki so nam prinesli železničarski zakon, ki uvaja za nepokorne železničarje preki sod! Pri vsem tem še ust niso odprli. — Kuluka so nas pa res rešili. Zato pa čast in slava ključcem. Mislili smo že, da bi bilo treba uvesti vsaj za vse take ključke kuluk, — zdaj pa vidimo, da je prav, da jim plačujemo za njih delo po pol milijona na leto.

Koliko je vreden naš denar? En dolar stane 88 dinarjev, ena lira stane 4 dinarje, en angleški funt stane 410 dinarjev, ena avstrijska krona stane 12 par, ena marka stane 7 tisočink pare.

Poslano.

Odprto pismo.

V »Socialistu« ste pustili »Naprej« tako pri miru, kakor zasluži. Enkrat pa mi lahko dovolite, da napravim tu malo izjemo. Pri tem ne bom polemiziral z »Naprejevimi« urednikom, ampak

bom povedal le »Naprejevimi« čitateljem nekaj resnic.

Že zadnjič smo omenili, kako grdo je obrekoval »Naprej« s. Bračinaca. Vsa ta obrekovanja je črpal »Naprej« — iz komunistične »Strokovne Borbe«. Ta listič postopa proti s. Bračinacu tako, kakor postopa tudi proti strokovnim delavcem »Naprejeve« smeri. Sedaj se je resnica izkazala, — v kljub temu pa smo zaman čakali, da bo »Naprej« to ugotovil. Nasprotno! Zadnja »Strokovna Borba« trdi, da je s. Bračinac najbrž res izdajalec, — ker trdi to tudi »Naprej«. — Radovedni smo, koga med »Naprejevimi« čitatelji je vsega tega sram.

Z začudenjem čitamo zadnji čas, da so gospodarske organizacije in celo bolniška blagajna v rokah naše smeri in da so posamezni naši sodrugi krivi, da ne gospodarijo tam »Naprejeve« organizacije. Zato ne bo odveč, če pokličemo vsem v spomin in zavest resnico!

Pri bolniških blagajnah je v upravnem svetu le pol delavcev, drugo polovico tvorijo podjetniki. Ko bi bili toraj vsi delavci edini, bi ti važni zavodi toraj žal ne mogli biti naši. »Naprej« pa vzbuja s svojo pisavo domnevanje, da smo mi krivi, zlasti jaz, da »Naprejeve« organizacije ne morejo po bolniških blagajnah vladati, čeprav nimam mirno čakam na čas, kdaj jih bo osvojil »Naprej« urednik. Žal pa mi je, da bo padel vpliv delavstva pri teh važnih zavodih vsled njegovega razkrajalnega dela, na ničlo.

Znano je, da nisem v vodstvu Konzumnega društva za Slovenijo. Vkljub temu sem glasom »Napreja« za vse kriv, kar se tam dogaja in kar »Napreju« ni všeč. Ugotavljam, da velja celo oglasna zapora Konzumnega društva tudi za naše liste, čeprav tudi njihov položaj ni rožnat. Kaj bi mogli toraj zgubiti, če bi prišel »Naprej« urednik s svojim operacijskim nožem nad to lepo zadrugo?

Tam, kjer stoji danes ta zadruga, bi potem res sto let trava ne rasla, — a to bi bila trenutno bolj škoda za zadrugo in zadržnike, ne pa zame ali za našo politično stranko.

Mi smo v resnici tudi v tem oziru ravnodušni.

Res, da želimo tesnejšega stika med to in drugimi panogami delavskih organizacij, — a ta tesnejši stik bo navadna posledica konsolidacije političnega in strokovnega pokreta, za katerega pa »Naprej« ne dela.

Ravno toliko vredne, ko vse te blodnje, so govorice, da hočemo »Naprej« gmotno uničiti. Za selitve iz tiskarne v tiskarno je odgovoren samo »Naprej« in nihče drugi. »Naprej« se seli, ker ne plačuje tiskarnam svojih dolgov.

Vse drugo so prazne izmišljotine. Jaz se brigam za »Naprej« toliko, ko za lanski sneg. (Koren pa se je za nje-ga tako brigal, da mu grozi zato velika izguba!) »Naprejev« urednik pa govori v kljub temu o intrigah, ki pa strajšjo le po njegovi glavi. Tudi v tem slučaju pa je resnica ravno nasprotna, kakor on trdi.

Jaz sem se držal tudi proti »Napreju« principa, da se idej v delavskem pokretu ne sme ubijati s silo. Samo moja zasluga je, da je odbor »Sloge« potrdil nepravilno zastavitev delnic Ljudske tiskarne za »Naprejev« dolg in rešil s tem »Naprej« velikih sitnosti. Zato pa me sedaj »Naprej« napada!

Če tirjajo tiskarne, jamstveniki in upniki »Napreja« varščino za temu listu posojene stotisočake, pa tega vendar ne morem jaz zabraniti. In kako je bilo lansko leto s tem, na kar »Naprej« vedno in vedno namiguje?

Bernot mi je dal med volitvami razumeti v pismu, da bi bilo dobro, če bi s svojim vplivom na mariborsko tiskarno zatrl list »Enakost«. Jaz mu nisem dal na to nobenega odgovora. Bernotov predlog je bila ena izmed tistih njegovih idej, ki niso ne za na vile, ne za na grablje.

Prvič nisva imela ne jaz, ne Ber-

not sama nikdar takega vpliva na tiskarno, kakor je to Bernot mislil. Mi-dva sva zastopala dve organizaciji. Poleg naju so imele govoriti organizacije in njih odbori, kojih vpliv bi naju brez-pogojno oba zlomil, ako bi obračala kozolce po »Naprejevi« volji. V zgornjem slučaju bi bilo treba zato občnega zbora. Občni zbor bi prišel za Bernotovo plemenito namero prepozno. In ko bi prišel, — bi doživela jaz in Bernot vsak svojo blamažo. A to ni bil glaven vzrok, da Bernotu nisem odgovoril. Jaz sem vedel, da bi bilo tako početje udarec proti konsolidaciji delavskega pokreta — udarec proti tiskarni organizacijam, ki so pomagale to tiskarno kupiti. Zato se o takih predlogih niti govoriti ni dalo.

Moj cilj ni bil razkrajanje pokreta, ampak njegova konsolidacija.

Da bo mera mojih grehov polna, sem ubil tudi »Naše Zapiske«, — ki sem jih vzdrževal sam leto dni z največjimi žrtvami. Žrtvoval sem za list daleč čez svoje razmere. »Naprejev« urednik vse to pozna, ve za številke in vendar obrekuje.

Enako obrekuje v zadevi Ljudske tiskarne. Ta tiskarna je bila do sedaj močno odvisna od bančnega kapitala in ni bila nikdar tako naša last, kakor se »Napreju« sanja. Last naših organizacij pa lahko postane, — lahko postane še bolj, kakor je po začasni ureditvi na zadnjem občnem zboru že. Tozadevno opozarjam na oglas S. T. Z. v prihodnji številki. »Naprej« ima že tudi tukaj vratca: kaj, ko ne bomo imeli polovice delnic!

Tu opozarjam:

Priglasil in dodelitev bo javna!

»Naprej« in njegovi naj priglasil med seboj zbirajo in potem naj pridejo, ako bodo videli, da pripomorejo s tem organizacijam do večine. Če je res, da imajo samo oni organizacije, drugi pa nič, bodo dobili večino, ali pa bodo dobili razlog res upravičeno napasti vodstvo S. T. Z.

Če pa to ni res in se bodo prijavile tudi druge delavske organizacije, — s kako moralno pravico zahteva »Naprej«, da bi smel samo on žeti, on ki ni niti med prvimi sejaj? Kdo je še, ki te igre ne izpregleda?

Pričakujem, da bo čitati o tem v »Napreju« kmalu, da se mu smeje še mesec z neba in da sem temu jaz kriv, ker ne maram vzeti palice v roke in ne maram zbiti hudobca tje kamor spada.

(Seveda mesec, ne »Naprej«!)

Zakaj vse to?

»Naprej« je to skrivnost sam razkrij: Zato, ker sem tajnik Strokovne komisije.

Jaz se sam čudim, kako, da sem mogel vzeti ta greh nase.

Moje mesto je prav malo rožnato. Posvetiš mu vse svoje sile za plačo navadnega delavca, — zato pa moraš o svojem prostem času dokazovati, da nisi nikomur nič ukradel, kar ti razni učitelji s polnim podpisom očitajo, ne da bi jih občila zato rdečica sramu.

Jaz nisem na tem mestu, ne vem, kako dolgo. In šel bi jutri, ako bi ne vedel, da ne bo za menoj še ostrejšega boja in še večjega razsula.

Tudi »Naprejevi« čitatelji, ki so imeli opraviti s Strokovno komisijo, kjer sem skušal vedno zbirati, to vedo. Za to bomo vstrajali. Ako me delavstvo na prihodnjem kongresu oprosti teže odgovornosti, bom vzel to rad na znanje in zapustil mesto, na katero me veže le čut dolžnosti in solidarnosti.

Filip Uratnik.

Lastnik in izdajatelj Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

Močnega učenca

Z dobro naobrazbo, znanjem slovenskega in nemškega jezika sprejme takoj Konzumno društvo za Slovenijo, podružnica Maribor, Ruška cesta 5.

„ZADRUŽNA BANKA“

V LJUBLJANI, ALEKSANDROVA CESTA ŠT. 5

sprejema hranilne vloge na tekoči račun in na knjižice, obresti po dogovoru. — Vse bančne posle izvršuje najkulantnejše.

Dolniški kapital 10.000.000 K. — Brzojavni naslov: Zadrubanka. — Telefon št. 367.